

cândva. De altfel, în ultimii cinci ani, sunt deja 10-20 de exemple de executivi români de top care, după ce și-au conturat carierele în cadrul unor companii multinaționale peste hotare, s-au întors în România. Ei au preluat poziții în cadrul aceluiași firme sau au schimbat angajatorul doar pentru a reveni. Sunt și unele exemple de foști executivi deveniți antreprenori la întoarcerea în România. Ce i-a determinat să se întoarcă? Unii invocă familia, alții spun că economia locală s-a dezvoltat și oferă oportunități. Există și aceia pentru care acesta a fost planul încă de la început.

„În cazul meu, a fost o combinație de mai multe elemente dar în special, a fost dorința de a fi mai aproape de familie și prieteni (în special după perioada Covid). Și a fost și o oportunitate de carieră foarte atractivă”, spune Adrian Comănescu.

La sfârșitul anului 2016 el a început prima experiență pe termen lung în afară țării. A devenit atunci CFO al Mars Italia. Apoi, a lucrat pentru aceeași companie în țările nordice. Înainte, Adrian Comănescu a ocupat timp de trei ani funcția de CFO al Mars România, subsidiara locală a unui gigant care are în portofoliu branduri prezente în toată lumea precum Twix, Snickers, Mars, M&M (ciocolată), Whiskas (mâncare pentru animale), Wrigley (gumă de mestecat) și Uncle Ben's (orez).

În 2021, el a revenit în România ca group

commercial finance director al grupului Superbet, activ pe piața de pariuri sportive și gaming. Acesta nu este singurul exemplu. Petrișor Grindeanu, fost șef la Sika pentru două țări africane, s-a întors în România ca CEO al Sanex, producător de gresie și faianță sub brandul Cesarom. Dragoș Gavriluță, un executiv român care lucrează încă din 2001 în cadrul grupului industrial Clariant, a fost „repatriat” din Canada pentru a gestiona investiția de peste 100 mil. euro a elvețienilor în Podari, județul Dolj. Alt exemplu în acest sens este cel al Andreei Moldovan (Avon).

În afara executivilor de top, mai există două categorii de români care se întorc de

peste hotare. Unii sunt românii care au lucrat în străinătate și vin acasă pentru a-și deschide o afacere proprie în țară. Alții sunt tinerii moștenitori ai unor afaceri antreprenoriale locale.

Puține sunt businessurile românești ajunse deja în mâinile celei de-a doua generații, în contextul în care pe piețe precum Franța sau Italia există afaceri care, pe parcursul a câteva sute de ani de istorie, au trecut de la fondator la stră-stră-strănepoți și chiar mai bine. În aceste țări însă, capitalismul are o istorie mult mai îndelungată, pe când în România el abia capătă conturul primelor trei decenii. Totuși, se poate remarca faptul că tot mai mulți antreprenori încep deja a-și pregăti copiii pentru transferul activității, afacerea urmând să rămână - cel puțin momentan - în familie, mai degrabă decât să fie preluată de un investitor strategic ori financiar. Ce este cu atât mai interesant este faptul că acești reprezentanți ai celei de-a doua generații sunt de regulă tineri școliți peste hotare, la universități de top, dar care au decis să revină în România pentru a

Lanțul

de cafenele 5 to go, cel mai extins jucător de pe piața de profil, a început să se extindă și în orașele de 15.000-20.000 de locuitori, acolo unde alte branduri internaționale sau locale încă nu se gândesc să meargă și unde oferta e limitată.

continua povestea începută de părinții lor.

Pe lângă acești tineri, există și alte zeci sau sute de exemple de români care au plecat peste hotare să muncească - nu în poziții cheie și nu neapărat în multinaționale - și care s-au întors acasă pentru a porni o serie de afaceri de la zero în diferite domenii. Unele dintre aceste afaceri, pornite pe baza experienței de peste hotare a fondatorilor, pot deveni companii de top în domeniul lor în următorul deceniu.

Niciun business nu poate fi însă construit fără oameni bine pregătiți.

Iar forța de muncă pare a fi una

dintre cele mai presante probleme pentru companiile din orice domeniu, fie că e vorba de firme internaționale, de grupuri gigantice, fie de afaceri antreprenoriale mici.

Educația este, fără doar și poate, unul dintre pilonii de bază ai economiilor din toată lumea, iar România nu face excepție. Sănătatea, infrastructura și educația sunt, de altfel, cele trei domenii unde e nevoie de cele mai multe și de cele mai mari investiții locale, pentru ca economia autohtonă să prindă din urmă țările dezvoltate.

Tocmai de aceea, o serie de investitori - locali și străini - dezvoltă proiecte în domeniul educației private - școli, grădinițe, diferite cluburi sau afterschool-uri - menite

LOCALNICII

înseamnă o comunitate de circa 100 de antreprenori locali din domeniul ospitalității, furnizori de ingrediente și oameni din industrii creative. Unul dintre proiectele comunității reprezintă Cutia cu Localnici care găzduiește o

serie de produse autohtone.

să ofere o alternativă la sistemul public românesc de învățământ. Acestea vin cu

metode și cu sisteme diferite, mai puțin riguroase, dar deja testate și cu rezultate palpabile în alte țări.

Ovidiu Șandor este un antreprenor care a intrat în lumea afacerilor în 1998 în domeniul textilelor, iar din 2005 a ales să meargă către zona imobiliară. În urmă cu trei ani, el a făcut o investiție în zona educațională și mai exact a deschis British International School of Timișoara, prima școală internațională din vestul țării. Investiția în acest proiect a ajuns la circa 5 milioane de euro, iar antreprenorul își dorește să mărească campusul în care activează școala cu încă o clădire. Școala este operată de o fundație înființată de Ovidiu Șandor. „Acum avem 420 de elevi, lucrăm la autorizarea unei noi clădiri în campus. Ea va fi destinată liceului, astfel încât în 2023 să ajungem la 900 de elevi. Este un loc interesant pentru alternative private în educație. Avem un număr majoritar de elevi români, dar sunt copii cu peste 30 de naționalități în școală. Următoarea etapă a investiției va fi tot în jurul sumei de 5 mil. euro”, precizează el.

Antreprenorul este de părere că jucătorii din mediul privat ar trebui să se preocupe mai mult de comunitățile în care activează sau trăiesc și să se implice chiar și prin astfel de investiții.

„În zona de educație, consider că mai întâi de toate, este necesară o schimbare de paradigmă. Curricula națională ar trebui actualizată astfel încât să fie relevantă cerințelor actuale și mai ales să includă materii care să pregătească elevii pentru viața reală, dincolo de băncile școlii. Abilitățile socioemoționale, competențele digitale, educația financiară și responsabilitatea socială sunt subiecte pe care ar fi recomandat să le luăm în calcul în momentul în care aducem schimbări curriculei. Însă, pentru a răspunde nevoilor din prezent, nu doar conținutul trebuie schimbat, ci și metodologiile didactice”, spune și Florin Godean, country manager al furnizorului de

